МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ФЕДЕРАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«УФИМСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ НАУКИ И ТЕХНОЛОГИЙ»

ПРОГРАММА
вступительного испытания
по родному языку

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Вступительные испытания (далее - ВИ) предназначены для определения наиболее способного и подготовленного поступающего к освоению основной образовательной программы высшего образования. Приём осуществляется на конкурсной основе по результатам вступительных испытаний.

Программа составлена в соответствии с требованиями федерального государственного образовательного стандарта высшего профессионального образования.

ПРОЦЕДУРА ВСТУПИТЕЛЬНОГО ИСПЫТАНИЯ

Вступительные испытания по родному языку и литературе проводятся в очном или в дистанционном формате с использованием системы прокторинга.

Дата и время проведения вступительного испытания определяются расписанием вступительных испытаний, которое утверждается председателем приемной комиссии.

Форма проведения вступительных испытаний:

Вступительные испытания проводятся в форме тестирования в соответствии с утверждённым расписанием.

Составление вариантов экзаменационных заданий в форме электронных тестов осуществляется ответственным секретарем приемной комиссии университета.

Из вариантов экзаменационных заданий формируются комплекты вопросов-тестов.

Компоновку комплектов вопросов-тестов ответственный секретарь, заместитель ответственного секретаря производят до вступительных испытаний.

Тест содержит 35 тестовых вопросов.

При проверке количество первичных баллов переводится в итоговую 100 балльную шкалу через информационную платформу университета.

Абитуриент, не согласный с оценкой, полученной на ВИ и (или) в связи с нарушением процедуры проведения ВИ имеет право подать апелляцию. Процедура подачи и рассмотрения апелляции регламентируется Положением об апелляционной комиссии УУНиТ.

КРИТЕРИИ ОЦЕНИВАНИЯ ОТВЕТА

Критериями оценки экзаменационного ответа, поступающего в бакалавриат/специалитет являются полнота, логичность, доказательность, прочность, осознанность знаний и теоретическая обоснованность суждений, самостоятельность в интерпретации информации, практическая направленность, уровень овладения профессиональными умениями

менеджера и др. В случае тестирования является правильные ответы на тестовые задания (в соответствии Положением о вступительных испытаниях УУНИТ)

СОДЕРЖАНИЕ РАЗДЕЛОВ И ТЕМ ПРОГРАММЫ ВСТУПИТЕЛЬНОГО ИСПЫТАНИЯ

Башкирский язык:

1. **Фонетика**

Фонетика как наука о звуковой системе языка. Звук. Речевой аппарат. Артикуляция речевых звуков. Система гласных звуков (вокализм). Классификация гласных звуков. Понятие о сингармонизме. Гармония гласных и согласных звуков. Сингармонические параллелизмы. Система согласных звуков. Классификация согласных звуков. Артикуляция согласных звуков

2. **Орфография**

Орфография современного башкирского языка. Принципы орфографии. Правила передачи звуков на письме. Правописание прописных и строчных букв. Правила написания сложных слов (слитно, раздельно и через дефис). Правила переноса частей слова с одной строки на другую. Правила графических сокращений.

3. **Лексикология**

Лексикология башкирского языка. Многозначные слова, омонимы, синонимы, антонимы. Лексика современного башкирского языка. Понятие об исконной и заимствованной лексике. Слова русского происхождения. Слова персидского и арабского происхождения. Интернациональные слова. Профессиональная лексика. Терминологическая лексика. Диалектизмы. Жаргонная лексика. Использование диалектной лексики и жаргонизмов в речи. Активная и пассивная лексика современного башкирского языка. Историзмы. Архаизмы. Неологизмы. Общее понятие о фразеологических оборотов. Фразеологические единства. Фразеологические сращения. Фразеологические сочетания. Нейтральная лексика. Лексика устной речи. Лексика письменной речи. Стилистические особенности слов.

4. **Словообразование**

Словообразование как наука об образовании слов. Способы и средства образования новых слов. Словообразовательные аффиксы. Словообразовательный анализ.

5. **Морфология**

Система частей речи в башкирском языке. Принципы классификации частей речи. Грамматические категории имен существительных, прилагательных, числительных, местоимений, глаголов и наречий. Категория числа. Категория падежа. Категория принадлежности. Категория сказуемости. Личные и безличные формы глагола. Категория времени, числа и лица глаголов. Отрицательные глаголы. Общая характеристика служебных частей речи. Отличие служебных частей речи от

самостоятельных частей речи. Союз. Предлог. Частица. Междометие. Звукоподражательные слова. Модальное слово.

6. Синтаксис

Предмет синтаксиса и его задачи. Главные члены предложения. Подлежащее и сказуемое. Второстепенные члены предложения. Определение. Дополнение. Обстоятельство. Предложения с однородными членами. Обобщающие слова при однородных членах. Типы предложения по цели высказывания. Повествовательное предложение. Вопросительное предложение. Побудительное предложение. Восклицательное предложение. Порядок слов в предложении. Односоставные и двусоставные предложения Безличное предложение. Инфинитивно-модальное предложение. Обобщенно-личное предложение. Неопределенно-личное предложение. Назывное предложение. Обособление определений. Приложение. Обособление дополнений. Обособление обстоятельств. Грамматическая структура сложных предложений в башкирском языке. Виды союзных и бессоюзных сложных предложений. Грамматические основы сложных синтаксических конструкций. Сложные синтаксические конструкции с несколькими придаточными. Понятие о пунктуации. Система башкирской пунктуации. Определение пунктограммы. Понятие пунктуационного правила. Функции знаков препинания. Типы пунктограмм.

7. Башкирское устное народное творчество.

Традиционные жанры башкирского устного народного творчества. Легенды и предания. Эпос. Кубаиры. Песни. Баиты и мунаджаты. Башкирские сэсэны и йырау.

8. История башкирской литературы Древности и Средневековья, XV- первой половины XVI века.

Рунические письмена. «Дивану лугат-ит турк» Махмуда Кашгарского. «Котадгу билик» Юсуфа Баласагуни. Башкирско-огузские эпические традиции и «Книга моего деда Коркута». Культура и литература булгарского периода. Кул Гали – выдающийся представитель литературы булгарского периода. История создания дастана «Кисса-и Юсуф». Способствование произведений Кутба, Хорезми, Катиба, Сараи интенсивному развитию жанра дастана в тюркской литературе Урало-Поволжья. Древние йырау-импровизаторы (Хабра-йырау, Асан-Кайгы-йырау, Казтуган-йырау, Шалгыз-йырау).

9. Башкирская литература Российского периода (II половины XVI в. - конец XVIII в.).

Творчество Кубагуш-сэсэна, Карас-сэсэна, Еренсе-сэсэна, Баик-сэсэна. Особенности бытования произведений С. Юлаева. «Кузы-Курпес» – произведение письменной литературы. «Алдар и Зухра» - народный роман, который принадлежит, как и «Кузы-Курпес», перу талантливого человека, хорошо знавшего литературу Востока и традиции письменной культуры тюркских народов.

10. Башкирская литература XIX века.

Обращение народа к своему прошлому, к роли в истории выдающихся личностей (Г. Сокрой, Г. Кииков, М. Акмулла, М. Уметбаев и др.). Восхваление нравственных ценностей и образованности через призму образа лирического героя (М. Акмулла, М. Уметбаев, Г. Кииков и др.). Публицистическое звучание социальных противоборств, усиление возгласов протеста, критических взглядов (М. Акмулла, Абулхаир, М. Уметбаев). Идейно-эстетическое направление поэзии Акмуллы.

11. Башкирская литература XX века.

Тесная связь башкирской прозы первого десятилетия начала XX века с просветительским движением. Творчество М. Гафури, Р. Фахретдинова, Башкирская поэзия. Творчество Мажита Гафури. Стихотворения Ш. Бабича. Поэзия С. Якшигулова. Поэзия Ш. Аминева-Тамъяни.

12. Башкирская литература в период революции и гражданской войны, 20-30-х годов XX века.

Изображение нового героя в произведениях Д. Юлтыя, М. Гафури, А. Тагирова, И.Насыри, Г. Хайри. Повести М. Гафури «Черноликие», «На золотых приисках поэта» в развитии башкирской прозы. Рассказы Д. Юлтыя «Философия Тимеркая», «Маленький Кутуш». Поэмы Г. Саляма «Шункар» («Шоңҡар»), «Дитя» («Бала»). Конфликт в драмах С. Мифтахова «Сакмар» («Һаҡмар»), «Дружба и любовь» («Дуҫлыҡ һәм мөхәббәт»), «Дочь степи» («Ялан ҡыҙы»). Повесть «Айбика» Х. Давлетшиной.

13. Литература периода Великой Отечественной войны и послевоенного десятилетия (1941-1955 гг.).

Поэмы Р. Нигмати «Убей, сын мой, фашиста!» (1942), «Письма твоей невесты» (1943). Коллективная поэма «Приветственное письмо» (1944., адресованная воинам Башкирской дивизии). «Ответное письмо башкирскому народу» (от имени фронтовиков) М. Карима. Цикл стихов «Европа - Азия» М. Карима - поэтическая вершина башкирской литературы 1945-1955 гг. Тема вечной дружбы между русским и башкирским народами в стихотворениях «Я - россиянин», «Березовый лист». Роман «Иргиз» Х. Давлетшиной.

14. Башкирская литература 1956-1990 гг.

Жанровая разновидность, богатство тем литературы данного периода. Произведения Мустая Карима, Зайнаб Биишевой, Назара Наджми, Яныбая Хамматова, Нажиба Асанбаева, Рами Гарипова, Рашита Назарова, Азата Абдуллина и др. - классика башкирской литературы. Качественно новый этап в башкирской поэзии со второй половины 50-х гг. XX в. (С. Кудаш, Р. Нигмати, Б. Бикбай, С. Кулибай, З. Биишева, молодые имена Р. Гарипов, Р. Сафин, М. Каримов, А. Атнабаев, А. Игебаев, Р. Назаров). Роман Я. Хамматова «Бөртөклэп йыйыла алтын». Трилогия З. Биишевой «К свету», включающая в себя романы «Униженные», «У Большого Ика», «Емеш». Поэмы Н.Наджми «Мальчик, открывающий ворота», «Урал». Поэма М. Карима «Черные воды», пьесы «Страна Айгуль», «В ночь лунного затмения», «Салават. Семь сновидений сквозь явь», «Не бросай огонь, Прометей!», повесть «Долгое-долгое детство».

15. **Современная башкирская литература.**

Поэтический монолог Р. Бикбая «Письмо к моему народу», поэмы «Утолить бы жажду!», «Хазина». Повести А. Аминева. Роман «Таня-Танхылу» Р. Камала.

Татарский язык:

1. **Фонетика.**

Сузык авазлар. Аларның саны һәм составы. Алгы рәт (нечкә) һәм арткы рәт (калын) сузыклар. Иренләшкән һәм иренләшмәгән сузыклар. **Сингармонизм** законы, аның ике төре: рәт гармониясе һәм ирен гармониясе. Сингармонизм законы сакланмаган очраклар.

Тартык авазлар. Аларның саны һәм составы. Яңгырау һәм саңгырау тартыклар. Ирен-ирен һәм ирен-теш тартыклары. **[к]**, **[г]** һәм **[къ]**,**[гъ]** тартыклары. [**һ**] һәм [**х**] тартыклары. [**н**] һәм [**ң**] тартыклары. [**w**] һәм [**в**] тартыклары. [ʔ] – һәмзә тартыгы.

Иҗек. Татар телендә иҗек калыплары. Ачык һәм ябык иҗекләр.

Басым. Алынма сүзләрдә һәм төрле грамматик формаларда басым.

Графика һәм **орфография**. Аваз һәм хәреф. Авазларны язуда күрсәтү. Алфавит.

Сузык аваз хәрефләре. **О, о, ы, э, е** хәрефләренең дөрес язылышы. **Е, е, ю, я** хәрефләренең дөрес язылышы.

Тартык аваз хәрефләре. **Ч, ж, в** хәрефләренең дөрес язылышы. [**къ**] һәм [**гъ**] авазларының язуда бирелеше. [**ж]** һәм [**й**], [**х**] һәм [**h**], [**н**] һәм [**ң**], [ʔ] авазларын белдерүче хәрефләрнең дөрес язылышы.

Татар орфографиясенең принциплары. Фонетик принцип. Тарихи-традицион принцип. График принцип. Дифференцацияләнгән принцип.

2. **Лексика.**

Татар теленең чыгышы ягыннан сүзлек составы. Гомумтөрки сүзләр. Гарәп, фарсы, рус телләреннән һәм рус теле аша башка телләрдән алынган сүзләр.

Татар теленең кулланылышы өлкәсе ягыннан сүзлек составы. Гомумхалык сүзләре. Әдәби тел сүзләре. Диалекталь сүзләр (диалектизмнар). Профессиональ сүзләр (профессионализмнар). Атамалар (терминнар).

Татар теленең кулланылыш дәрәҗәсе ягыннан сүзлек составы. Искергән сүзләр (тарихи сүзләр һәм архаизмнар). Яңа сүзләр (неологизмнар). **Ономастика**. Аның тармаклары: топонимика, зоонимика, оронимика, антропонимика, гидронимика, космонимика h.б..

Лексикография турында төшенчә. Сүзлекләрнең төрләре. Татар теленең сүзлекләре һәм алардан файдалану. Сүзлекләрнең әһәмияте.

3. **Сүз төзелеше һәм сүз ясалышы**

Сүз төзелеше. Сүзнең мәгънәле кисәкләре. Тамыр һәм кушымча. Сүз ясагыч, мөнәсәбәт белдерүче һәм бәйләгеч кушымчалар. Тамыр һәм нигез. Сүз нигезенең төрләре: тамыр нигез, ясалма нигез, кушма нигез.

Сүз ясалышы. Сүз ясалышы ысуллары. Сүзләргә сүз ясагыч кушымчалар ялгап, сүз ясалу.

Сүзләрне кушу (кушма сүзләр, парлы сүзләр, тезмә сүзләр), аларның дәрес язылышы. Сүзләрнең аваз составын үзгәртү.

Сүзләрнең мәгънәсен үзгәртү. Сүзләрне бер сүз төркеменнән икенчесенә күчерү. Сүзләрне кыскарту.

4. Морфология

Морфология. Татар телендә сүз төркемнәре.

Исем. Сүз төркеме буларак исем. Ялгызлык һәм уртаклык исемнәр. Исемнәрнең килеш белән төрләнеше. Исемнәрнең тартым белән төрләнеше. Тартымлы исемнәрнең килеш белән төрләнеше.

Исемнәрнең ясалышы. Ясалышы ягыннан исемнәрнең төрләре: тамыр исем, ясалма исем, кушма исем, саф кушма исем, парлы исем, тезмә исем, кыскартылма исемнәр.

Фигыль. Фигыльнең башлангыч формасы һәм барлык-юклык төре. Юклык төрендәге фигыльләрдә басым. Фигыльнең зат-сан белән төрләнеше. Фигыль юнәлешләре. Фигыль төркемчәләре.

Затланышлы фигыль формалары.

Боерык фигыль. Аның мәгънәсе, зат-сан белән төрләнеше. Боерык фигыльдә басым.

Хикәя фигыль. Хәзерге заман хикәя фигыль. Аның мәгънәсе, ясалышы, зат-сан белән төрләнеше, дөрес язылышы. Үткән заман хикәя фигыль. Аның формалары, аларның ясалышы һәм зат-сан белән төрләнеше. Киләчәк заман хикәя фигыль. Аның формалары, аларның ясалышы һәм зат-сан белән төрләнеше. Хикәя фигыльләрнең җөмләдә кулланылышы.

Шарт фигыль. Аның мәгънәсе, зат-сан белән төрләнеше, җөмләдә кулланышы.

Затланышсыз фигыль формалары.

Сыйфат фигыль. Аның мәгънәсе, заман формалары, җөмләдә кулланылышы.

Хәл фигыль. Аның мәгънәсе, ясалышы ягыннан төрләре, язылышы, җөмләдә кулланылышы.

Исем фигыль. Аның мәгънәсе, ясалышы, исем фигыльнең исемгә әйләнү очраклары, җөмләдә кулланылышы.

Инфинитив. Аның мәгънәсе, ясалышы, дөрес язылышы, җөмләдә кулланылышы.

Ярдәмче фигыльләр һәм аларның кулланылышы. Мөстәкыйль фигыльләрнең ярдәмче фигыльләр ролендә йөрүе.

Фигыльләрнең ясалышы ягыннан төрләре.

Сыйфат. Аның грамматик, морфологик һәм синтаксик билгеләре. Сыйфат дәрәҗәләре. Сыйфатның ясалышы һәм язылышы. Сыйфат ясагыч кушымчалар. Синоним һәм антоним сыйфатлар. Сыйфатларның исемләшүе. Сыйфатларның җөмләдә кулланылышы.

Сан. Сан төркемчәләре (төп сан, тәртип саны, бүлем саны, җыю саны, өлеш саны), аларның мәгънәләре һәм җөмләдә кулланылышы. Ясалышы

ягыннан сан төрләре һәм аларның дөрес язылышы. Гарәп һәм рим цифрларының татар телендә дөрес язылышы.

Рәвеш. Рәвеш төркемчәләре: саф рәвешләр, охшату-чагыштыры рәвешләре, күләм-чама рәвешләре, вакыт рәвешләре, урын рәвешләре, сәбәп-максат рәвешләре. Рәвешләрнең ясалыш ягыннан төрләре, дөрес язылышы. Аларның җөмләдә кулланылышы.

Алмашлык. Зат алмашлыклары, аларның килеш белән төрләнеше. Күрсәтү алмашлыклары, аларның килеш белән төрләнеше. Тартым алмашлыклары. Сорау алмашлыклары. Билгеләү алмашлыклары. Билгесезлек алмашлыклары. Юклык алмашлыклары.

Алмашлыкларның дөрес язылышы.

Бәйлек. Бәйлек турында гомуми төшенчә. Бәйлекләрнең төркемчәләре Бәйлек сүзләр.

Теркәгеч. Теркәгечләрнең төркемчәләре (тезүче теркәгечләр, ияртүче теркәгечләр). Теркәгечләрнең дөрес язылышы.

Кисәкчә. Кисәкчә турында гомуми төшенчә. Кисәкчәләрнең төркемчәләре. Кисәкчәләрнең дөрес язылышы.

Хәбәрлек сүзләр. Хәбәрлек сүзләр турында гомуми төшенчә.

Ымлыклар һәм **аваз ияртемнәре**. Ымлыклар турында гомуми төшенчә. Аваз ияртемнәре турында гомуми төшенчә. Ымлыклар һәм аваз ияртемнәрен дөрес язу.

5. Синтаксис

Синтаксис турында төшенчә. Синтаксик берәмлекләр. Сүзләр арасында ияртүле һәм тезүле бәйләнеш. Бәйләүче чаралар, аларның төп үзенчәлекләре.

Сүзтезмә. Сүзтезмә турында төшенчә. Сүзтезмәнең төзелеше.

Җөмлә. Җөмлә турында төшенчә. Җөмләнең төрләре.

Әйтү максаты ягыннан җөмлә төрләре (хикәя, сорау, боеру җөмләләр). Тойгылы җөмләләр. Җөмләләрне дөрес интонация белән уку, тыныш билгеләрен дөрес кую. Тойгылы җөмләләрне башка җөмләләрдән аеру, алардан тиешенчә файдалану.

Ике составлы җөмләләр. Ике составлы җөмләләр турында гомуми төшенчә. Җыйнак һәм җәенке җөмләләр.

Җөмләнең баш кисәкләре. Ия һәм аның белдерелүе. Хәбәр һәм аның белдерелүе. Ия белән хәбәрнең җөмләдәге урыннары. Ия белән хәбәр арасында сызык кую очраклары.

Җөмләнең иярчен кисәкләре. Иярчен кисәкләр турында гомуми төшенчә.

Аергыч турында гомуми төшенчә. Аергычның аерылмыш белән бәйләнеше.

Тәмамлык турында гомуми төшенчә. Туры һәм кыек тәмамлыклар.

Аныклагыч турында гомуми төшенчә. Аныклагычлар янында тыныш билгеләре.

Хәл һәм аның төрләре турында гомуми төшенчә. Урын хәле. Вакыт хәле. Сәбәп хәле. Максат хәле. Рәвеш хәле. Күләм хәле. Шарт хәле. Кире хәл.

Җөмләнең модаль кисәкләре. Эндәш сүзләр һәм алар янында тыныш билгеләре. Кереш сүзләр һәм кереш җөмләләр. Алар янында тыныш билгеләре. Эндәш һәм кереш сүзләрне дөрес интонация белән уку.

Җөмләдә сүз тәртибе. Җөмләдә сүз тәртибе турында гомуми төшенчә. Җөмләдә сүзләрнең туры һәм кире тәртибе. Логик басым.

Җөмләнең аерымланган кисәкләре. Җөмләнең аерымланган кисәкләре турында гомуми төшенчә. Хәлләрнең аерымлануы. Аерымланган хәлләр янында тыныш билгеләре. Аныклагычларның аерымлануы. Җөмләдә аерымланган хәл һәм аныклагычларның чикләрен билгели алу, аларны дөрес укый (әйтә) алу, аларга бөйле тыныш билгеләрен кую.

Җөмләнең тиңдәш кисәкләре. Тиңдәш кисәкләр турында төшенчә. Тиңдәш кисәкләр янында бәйләүче чаралар һәм тыныш билгеләре. Тиңдәш кисәкләр янында гомумиләштерүче сүзләр, алар янында тыныш билгеләре. Тиңдәш кисәкләрне тиешле интонация белән уку.

Тулы һәм ким җөмләләр. Тулы һәм ким җөмләләр турында гомуми төшенчә. Сөйләмдә, бигрәк тә аның диалог төрендә, ким җөмләләрнең кулланышы.

Бер составлы җөмләләр. Бер составлы җөмләләр турында гомуми төшенчә. Бер составлы фигыль җөмлә. Бер составлы исем җөмлә. Бер составлы җөмләләрне сөйләмдә урынлы куллану.

Җөмләнең төрле урыннарында килгән ымлыклар белән аваз ияртемнәре янында тыныш билгеләре, аларны дөрес интонация белән уку.

Туры һәм кыек сөйләм. Туры һәм кыек сөйләм турында гомуми мәгълүмат. Диалог һәм аның төрләре, язылышы, тыныш билгеләре. Туры сөйләм янында тыныш билгеләре. Туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндерелү.

Кушма җөмлә. Кушма җөмлә турында гомуми төшенчә. Аның төрләре.

Тезмә кушма җөмләләр. Теркәгечле тезмә кушма җөмләләр. Теркәгечсез тезмә кушма җөмләләр. Тезмә кушма җөмлә эчендә тыныш билгеләре.

Иярченле кушма җөмлә. Иярченле кушма җөмлә турында төшенчә. Иярченле кушма җөмләнең төзелеше ягыннан төрләре: синтетик һәм аналитик. Синтетик иярчен җөмләлр янында тыныш билгеләре. Аналитик иярчен җөмләләр янында тыныш билгеләре.

Иярченле кушма җөмләләрнең мәгънә ягыннан төрләре. Иярчен ия һәм иярчен хәбәр җөмлә. Иярчен тәмамлык һәм иярчен аергыч җөмлә. Иярчен урын һәм иярчен вакыт җөмлә. Иярчен рәвеш һәм иярчен күләм җөмлә. Иярчен шарт һәм иярчен кире җөмлә. Кушма җөмләләрнең синонимлыгы.

Катлаулы төзелмәләр. Катлаулы төзелмәләр турында төшенчә: катлаулы кушма җөмлә.

Күп иярченле катлаулы кушма җөмлә һәм аның төрләре. Тиңдәш иярүле күп иярченле кушма җөмлә. Тиңдәш түгел иярүле күп иярченле кушма җөмлә. Бер-бер артлы иярүле күп иярченле кушма җөмлә. Берничә төр иярүле күп иярченле кушма җөмлә.

6. Пунктуация

Пунктуация турында гомуми төшенчә.

Җөмләнең мәгънәсе һәм төзелеше, интонация һәм тыныш билгеләре.

Нокто, сорау һәм өндәү билгеләре. Күп нокталар һәм куштырнаклар куела торган очраклар. Өтер, нокталы өтер, ике нокта куела торган очраклар. Сызык һәм җәяләр куела торган очраклар.

Җөмләдәге тыныш билгеләренә пунктацион анализ.

Чувашский язык:

1. **Фонетика.**

Уҫӑ сасӑсем, вӗсен мӑшӑрлӑхӗ (хытӑ тата ҫемҫе уҫӑ сасӑсем).

Сӑмахри уҫӑ сасӑсен килӗшӗвӗ (сингармонизм).

Ударени (пусӑм). Чӑваш сӑмахӗсенчи ударени. Вырӑс чӗлхинчен йышӑнакан сӑмахсенчи ударени.

2. **Орфографи.**

Мӑшӑр сӑмахсем, вӗсене тӗрӗс ҫырасси.

Хутлӑ сӑмахсем, вӗсен тытӑмӗ, тӗрӗс ҫырасси.

Килӗшӳ наклоненин формисене тӗрӗс ҫырасси.

3. **Лексика.**

Сӑмах пӗлтерӗшӗ. Нумай пӗлтерӗшлӗ сӑмахсем. Сӑмахсен тӳрӗ тата куҫӑмлӑ пӗлтерӗшӗсем. Синонимсем. Антонимсем. Омонимсем.

Ятарлӑ сӑмахсем (профессионализмсем).

Ютран кӗнӗ е йышӑнакан сӑмахсем.

Кивелнӗ сӑмахсемпе ҫӗнӗ сӑмахсем.

Диалект сӑмахӗсем.

Тиркевлӗ сӑмахсем, киревсӗр сӑмахсем.

Ютран йышӑннӑ (е йышӑнакан) сӑмахсем.

Фразеологизмсем (уйрӑлми пӗрлешӳри сӑмахсем).

4. Сӑмах тытӑмӗпе пулӑвӗ.

Сӑмах тымарӗ, аффикссем. Сӑмах тӑвакан тата сӑмаха улӑштаракан аффикссем.

Мӑшӑр сӑмахсем.

Хутлӑ сӑмахсем, вӗсен тытӑмӗ.

5. Морфологи.

Чӗлхери сӑмахсен ушкӑнӗсем (пуплев пайӗсем).

Морфологи мӗн ҫинчен вӗрентни. Чӗлхери сӑмахсен ушкӑнӗсем (пуплев пайӗсем).

Чӑваш чӗлхинчи пуплев пайӗсен уйрӑмлӑхӗсем, вӗсен пуплеври вырӑнӗнчен килни.

Тулли пӗлтерӗшлӗ пуплев пайӗсем, япала ячӗ, паллӑ ячӗ, хисеп ячӗ, местоимени, глагол, наречи, евӗрлев сӑмахӗ.

Пулӑшу пӗлтерӗшлӗ пуплев пайӗсем, хыҫсӑмах, союз, татӑк.

Междомети.

Япала ячĕсем.

Япала ячĕсен пĕлтерĕшĕ, морфологи паллисем, синтаксис уйрăмлăхĕсем.

Пайăр ятсемпе пайăр мар ятсем.

Япала ячĕсен хисепĕсем – пĕрреллĕ тата нумайлă хисеп.

Япала ячĕсен пулăвĕ.

Япала ячĕсен вĕçленĕвĕ.

Камăнлăха палăртмалли мелсем. Камăнлăх форми.

Паллă ячĕсем.

Паллă ячĕсен пĕлтерĕшĕ, морфологи паллисемпе синтаксис уйрăмлăхĕсем.

Хисеп ячĕсем.

Хисеп ячĕсен пĕтĕмĕшле паллисем, пĕлтерĕшĕ, морфологипе синтаксис уйрăмлăхĕсем.

Тулли тата вак хисеп ячĕсем. Хисеп ячĕсен ушкăнĕсем, шут хисепĕсем, пĕтĕмлетӳ хисепĕсем, вĕсен паллăрах уйрăмлăхĕсемпе пуплеври вырăнĕ.

Шут хисепĕсен тулли тата кĕске формисем.

Местоименисем.

Местоименисен пĕлтерĕшĕ, морфологи паллисем, синтаксис уйрăмлăхĕсем.

Местоимени ушкăнĕсем (пĕтĕмĕшле паллаштарасси).

Местоименисен вĕçленĕвĕ.

Глагол. Глаголăн сăпатлă формисем.

Глагол пĕлтерĕшĕ, унăн тулашри паллисем.

Глагол наклонени, вăхăт, сăпат, хисеп тăрăх улшăнни.

Кăтарту наклоненийĕ тата унăн вăхăчĕсем, хальхи вăхăт, иртнĕ вăхăт, пулас вăхăт.

Хушу наклоненийĕ. Хушу наклоненин формисене тĕрĕс çырасси.

Ĕмĕт наклоненийĕ. Ĕмĕт наклоненин формисене тĕрĕс çырасси.

Килĕшӳ наклоненийĕ, унăн пĕлтерĕшĕ, сăпатланăвĕ.

Глаголăн сăпатсăр формисем.

Сăпатсăр формăсен ушкăнĕсем, вĕсене сăпатлисенчен уйăракан паллăсем.

Причасти.

Причасти çинчен пĕтĕмĕшле ăнлантарни. Причастин паллăрах формисем, хальхи причасти, иртнĕ причасти, пулас причасти, пулмалли причасти; вĕсен уйрăмлăхĕсем.

Деепричасти.

Деепричасти пĕлтерĕшĕ, унăн уйрăмлăхĕсем.

Инфинитив.

Инфинитив формисем, -*ма(-ме)* тата -*машкăн (-мешкĕн)* аффикслисем. Вĕсен пуплеври вырăнĕ.

Наречи.

Наречин пĕлтерĕшĕ, наречисене уйăрмалли паллăсем. Наречисен пулăвĕ.

Наречисен танлаштару форми.

Евĕрлев сăмахĕсем.

Евĕрлев сăмахĕсен пĕлтерĕшĕ, пуплеври вырăнĕ.

Хыçсăмахсем.

Хыçсăмахсен пĕлтерĕшĕпе уйрăмлăхĕсем.

Союзсем.

Союзсен пĕлтерĕшĕпе пуплеври вырăнĕ. Сыпăнуллă тата пăхăнуллă союзсем.

Татăксем.

Татăксен пĕлтерĕшĕ, уйрăмлăхĕсем.

Междометисем.

Междометисен ытти пуплев пайĕсем хушшинчи вырăнĕ.

6. Синтаксиспа пунктуаци.

Синтаксис – чĕлхе наукин сăмахсенчен пуплев мĕнлерех йĕркеленни çинчен вĕрентекен пайĕ.

Пунктуаци – пуплеври пĕлтерĕшлĕ сыпăксене çырура еплерех уйăрмалли çинчен калакан правилăсен пуххи.

Предложени тата сăмах майлашăвĕ

Сăмах майлашăвĕ, унăн тытăмĕ, уйрăмлăхĕсем. Ансăр тата анлă сăмах майлашăвĕсем. Шухăш тĕшши, ăна палăртмалли мелсем.

Предложени, унăн членĕсем. Предложени пĕр сăмахран тата сăмах майлашăвĕнчен пулни.

Хутсăр предложени

Хутсăр предложени тĕсĕсем

Калуллă, ыйтуллă, хистевлĕ предложенисем. Кăшкăрулла предложенисем.

Предложенин тĕп членĕсем.

Подлежащи. Вăл тĕрлĕ пуплев пайĕнчи сăмахсенчен пулни.

Сказуемăй. Сказуемăй вырăнĕнче çӳрекен сăмахсем, глаголăн сăпатлă тата сăпатсăр формисем, ытти сăмахсем.

Предложенин кĕçĕн членĕсем

Определени, унăн пĕлтерĕшĕсем. Определени вырăнĕнче çӳрекен сăмахсем.

Дополнени.

Обстоятельство, унăн пĕлтерĕшĕсем. Обстоятельствăсене дополненисенчен уйăрасси.

Пĕр йышши членлă предложенисем.

Пĕр йышши членсем – подлежащисем, сказуемăйсем, кĕçĕн членсем. Пĕр йышши членсем союзсăр тата союзсемпе çыхăнни.

Пĕтĕмлетӳ сăмахĕсем. Вĕсем пур чухне чарăну палли лартасси.

Обращени. Кӳртĕм сăмахсемпе предложенисем.

Ансăр тата анлă обращенисем. Обращенисен предложенири вырăнĕ. Чарăну паллисемпе уйăрасси.

Кӳртĕм сăмахсемпе (е предложенисемпе) вырăнлă усă курма хăнăхтарасси.

Пĕр составлă предложенисем.

Подлежащисĕр предложенисем. Сказуемăйсăр предложенисем.

Тулли мар предложенисем.

Тулли мар предложенисем, вĕсене пĕр составлисенчен уйăракан паллăсем.

Предложенири уйрăмлатакан сăмахсем

Предложенири сăмахсене интонаципе уйрăмлатнин тĕллевĕ.

Интонаципе уйрăмлатакан сăмахсене çырура чарăну паллипе уйăрасси.

Тӳрĕ тата тӳрĕ мар пуплевлĕ предложенисем.

Тӳрĕ пуплевлĕ предложенисем, вĕсенче тӳрĕ пуплевпе автор сăмахĕсем епле вырнаçни. Диалог. Тӳрĕ мар пуплевлĕ предложенисем. Тӳрĕ пуплевлĕ предложенире тата диалогра чарăну паллисем лартасси.

Цитата, ăна чарăну паллисемпе уйăрасси.

Хутлă предложенисем.

Хутлă предложени çинчен пĕтĕмĕшле ăнлантарасси (хутлă предложение хутсăрринчен уйăрмалли тĕп паллă). Хутлă предложенири хутсăр предложенисене çыхăнтаракан мелсем, союзсем, союзла сăмахсем, хыçсăмахсем, аффикссем, хутсăр предложенисен вырăнĕ-йĕрки, интонаци пĕрлĕхĕ. Хутлă предложенисен тĕсĕсем, сыпăнуллă хутлисем, пăхăнуллă хутлисем, çыхăну паллисĕр хутлă предложенисем.

Çыхăну паллисĕр хутлă предложенисем.

Çыхăну паллисĕр хутлă предложение кĕрекен хутсăр предложенисен çыхăнăвĕ, пĕлтерĕшĕ.

Çыхăну паллисĕр хутлă предложенисенче чарăну палли лартасси.

Сыпăнуллă хутлă предложенисем.

Сыпăнуллă хутлă предложенири хутсăр предложенисене çыхăнтаракан союзсем. Чарăну паллисем лартасси.

Пăхăнуллă хутлă предложенисем.

Пăхăнуллă хутлă предложени пайĕсем, тĕп предложени, пăхăнуллă предложени. Вĕсене çыхăнтаракан мелсем, союзсем, союзла сăмахсем, хыçсăмахсем, аффикссем, вырăнĕ-йĕрки.

7. Чĕлхе тата пуплев.

Чĕлхе тата пуплев. Чĕлхепе пуплев хушшинчи тачă çыхăну.

Чĕлхепе пуплев хушшинчи уйрăмлăхсем.

Пуплев тата хутшăну.

Пуплев ĕçĕ-хĕлĕ.

Текст. Чĕлхен функцирен килекен тĕсĕсем.

Стильсен хутшăну вырăнĕпе тĕллевĕ хушшинчи килĕшĕвĕ. Ĕçлĕ стиль. Хушу. Пĕлтерӳ. Ыйту. Çирĕплетӳ (расписка). Шану хучĕ. Резюме.

ДЕМОВЕРСИЯ ЭКЗАМЕНАЦИОННОГО ВАРИАНТА

Башскирский язык:

1. Һүҙ төркөмдәрен, уларҙың үҙгәрешен тел ғилеменең түбәндәге бүлеге өйрәнә:

а) орфография в) синтаксис

б) һүҙьяһалыш г) морфология

2. Хәреф һаны өн һаны менән түбәндәге һүҙҙәрҙә тап килә:

а) ялан, Юлиә; в) таяҡ, юрға;

б) көньяҡ, ҡульяулыҡ; г) янъялсы, юлъяҙма;

3. “Боҙҙай <u>һалҡын</u>// Тоҙҙай әсе тулҡын// Күкрәгемә килеп һуғылды” (Р.Ғарипов). Билдәләнгән сифаттың семантик төркөмсәһе:

а) предметтың төҫө в) предметтың тәме

б) предметтың күләме г) предметтың характеры

4. *Гүзәл (ҡатын-ҡыҙ исеме) - гүзәл* һүҙҙәре:

а) омофондар в) синонимдар

б) омографтар г) омонимдар

5. Һандарҙа ялғауҙарҙың яҙылышы ҡағиҙәгә тап килә:

а) 23-сө апрель б) 12-се рәт

в) 1950-се йыл г) XX-се быуат

6. “Урал”, “Эскадрон”, “Ҡаһым түрә”, “Салауат” йырҙары … төркөмөнә инә.

а) һөргөнгә ебәрелгән кешеләр тураһындағы йырҙар

б) тарихи йырҙар

в) кантондар тураһындағы йырҙар

г) ҡыҫа йырҙар

7. “Урал батыр” эпосында Урал менән Шүлгәндең ил гиҙеп сығып китеүенең сәбәбе:

а) ер-һыу күрер өсөн

б) Тереһыу шишмәһен табып үлемде еңер өсөн

в) бар донъяны яулап алыр өсөн

г) кәләш алыр өсөн

Беҙ үҙебеҙ башкорттар,
Күп ырыуға баш йорттар.
Беҙгә гәүһәр, беҙгә гәүһәр,
Беҙгә һәр бер ашлыктар.

8. Шиғырҙың авторы һәм исеме

1) М.Ғафури “Үҙем һәм халҡым”

2) М.Кәрим “Европа-Азия”

3) Ш.Бабич “Беҙ үҙебеҙ башҡорттар”

4) Р.Ғарипов “Туған тел”

«Шәриф, бик ҙур эш бөтөрөп ҡайтҡан кешеләргә ҡыланып, аҡрын ғына сисенеп ултырҙы ла: – Самауыр ҡуй әле, иркенләп сәй эсеп алайыҡ, – тине.

Бәҙри инде, әлбиттә, һәр бер эште ерен ә еткерәсәк. Шул минут гөрөлдәтеп ҡаҙан аҫтына яғып ебәрҙе. Самауырға һыу һалып, ҡайнатырға ҡуйҙы. Гөлйыһан менән Хоҙайбирҙе айырыуса шатлыҡ менән уйнап йөрөйҙәр ине».

9. Повестың авторын һәм исемен атағыҙ
1) М.Ғафури “Ярлылар йәки өйҙәш ҡатын”
2) М.Кәрим “Беҙҙең өйҙөң йәме”
3) Н.Мусин “Ер биҙәге”
4) З.Биишева “Сәйер кеше”

10. .Башҡорт совет әҙәбиәтендә беренсе роман
1) “Ҡан” (Д.Юлтый)
2) “Боролош” (Ғ.Хәйри)
3) “Ырғыҙ” (Һ.Дәүләтшина)
4) “Мәңгелек урман” (Н.Мусин)

ДЕМОВЕРСИЯ ЭКЗАМЕНАЦИОННОГО ВАРИАНТА

Татарский язык:

1. Кайсы сүзләрдә *һ* хәрефе языла?
А) зи...ен, шә…әр, …ава
Б) ...әбәр, …алык, …ата
В) рә...әт, … атын, …езмәт
Г) бә...ет, пө…тә, рө…сәт

2. Кайсы рәттә бирелгән сүзләр сызыкча аша язылалар?
А) ак (кош), сабан (туй), гөл (җимеш)
Б) эт (шомырты), тимер (юл), каен (җиләге)
В) табак (савыт), ут (су), ата (ана)
Г) ал (япкыч), кул (яулык), көн (чыгыш)

3. *Яшьлек, замандаш, эшче* сүзләре...
А) кушма сүзләр;
Б) кушымча ярдәмендә ясалган сүзләр;
В) кыскартылма сүзләр;
Г) тамыр сүзләр.

4. *Шарт-шорт, йалт-йолт, җем-җем* сүзләре кайсы сүз төркеменә карый?
А) аваз ияртемнәре (ияртемнәр)
Б) исемнәр
В) фигыльләр
Г) бәйлекләр.

5. Сыйфат сүз төркеменә караган сүзләрне билгеләгез
А) матур, зәңгәр, саф

Б) күп, тиз, җәяү
В) кебек, төсле, шикелле
Г) сайраса, эшли, кайткач.

6. Фигыльнең затланышсыз формалары –
А) сыйфат фигыль, хәл фигыль, исем фигыль, инфинитив;
Б) хикәя фигыль, шарт фигыль, хәл фигыль;
В) сыйфат фигыль, боерык фигыль, хәл фигыль;
Г) сыйфат фигыль, хәл фигыль.

7. Исем сүзтезмә кергән рәтне билгеләргә
А) әнине сөю, мәктәпне ярату;
Б) җылы кояш, сөйкемле укучы;
В) ахырдан алтынчы, кырыйдан икенче;
Г) сөйләгәнчә эшләү, бәйрәмчә матур;

8. Җөмлә башында килеп, көчле басым белән әйтелгәндә, эндәш сүздән соң нинди тыныш билгесе куела?
А) сызык
Б) өтер
В) сорау
Г) өндәү

9. Кайсысы фразеологизм була?
А) аш пешмәү
Б) борчак пешмәү
В) бәрәңге пешмәү
Г) чәй пешмәү

10. Мәкальнең дөрес дәвамын күрсәт. *Сабырлык төбе* – (...)
А) сары алтын
Б) кызыл алтын
В) ак алтын
Г) кара алтын

11. Әйтү максаты ягыннан җөмләнең төрен билгеләгез: *Кая ашыгасың, кеше?(Ф. Яруллин)*
А) тойгылы җөмлә
Б) өндәү җөмлә
В) хикәя җөмлә
Г) сорау җөмлә

12. Хаталы язылган сүзләр булган рәтне күрсәтегез.
А) болын, төтен, кое, төен
Б) сәгать, көньяк, алъяпкыч

В) сурәт, җәза, зуррак
Г) шәхәр, ауыл, тәьсир

13. Нинди тыныш билгесе кирәк? *Була минутлар (?) / шатлык җанга сыймый – / ташый, ургый. (Р.Фәйзуллин)*

А) ике нокта
Б) өтер
В) ноктала өтер
Г) сызык

14. *Күлмәкнең, чалбарның* сүзләре нинди килештә?

А) баш килештә
Б) иялек килешендә
В) урын-вакыт килешендә
Г) чыгыш килешендә

15. Барлык-юклык, наклонение, заман, юнәлеш, зат-сан белән нинди сүз төркеме төрләнә?

А) рәвеш
Б) исем
В) фигыль
Г) сыйфат

16. Рәвеш сүз төркеменә караган сүзне билгеләгез.

А) зәңгәр
Б) бүген
В) кайттылар
Г) шундый

17. Артыклык дәрәҗәсендә булган сүзләр?

А) ак, кызгылт, кара
Б) аксыл, саргылт, кызыл
В) кап-кара, сап-сары, җете кызыл
Г) алсу, зәңгәрсу, карасу

18. Җөмләдәге санның төркемчәсен билгеләгез. *Мәйданга меңләгән халык җыелган иде.*

А) микъдар саны
Б) җыю саны
В) бүлем саны
Г) чама саны.

19. Җөмләдә калын хәрефләр белән бирелгән исемнең килешен дөрес билгеләгез. *Гаҗәп бит! Җиңгәчәсенең сүзендә ник бер сыкрану ишетелсен!* (Ә.Еники).

А) чыгыш килешендә
Б) төшем килешендә
В) иялек килешендә
Г) урын-вакыт килешендә

20. Җөмләдә калын хәрефләр белән бирелгән сыйфатларның дәрәҗәсен дөрес билгеләгез. *Агачларга инде саргылт төс кунган, тик урыны белән генә карасу яшеллек сакланып калган.* (Х.Сарьян).

А) гади дәрәҗәдә
Б) кимлек дәрәҗәсендә
В) артыклык дәрәҗәсендә
Г) чагыштыру дәрәҗәсендә

21. Кайсы рәттәге сүзләрдә ь билгесе төшеп калган?

А) ар...як, нәк..., мәг...нә, иг...лан
Б) иг...тибар, кул...яулык, сәнгат..., ел...язма
В) тугыз...еллык, кул...язма, кор...ән, шөгыл...
Г) ям...ле, шинел..., сәгат..., бер...юлы

22. Кайсы рәттәге сүзләрдә аваз һәм хәреф саны туры килә?

А) ут, ямь, көрт, урман, кое
Б) сары, өстәл, бару, танык
В) куян, тәгам, кәгазь, оя
Г) буяу, мәче, машина, авыр.

23. Рәт гармониясе сакланмаган очракны күрсәтегез.

А) колын, төлке, көнендә
Б) сабый, урман, китү
В) җиһан, риза, машина
Г) болынлык, утын.

24. Түбәндәге мисалларда фразеологик берәмлекләр булган рәтне күрсәтегез:

А) ду килү, мөрәҗәгать итү, хәбәр бирү
Б) кара-каршы утыру; каты тавыш белән сөйләү, сукмакны югалту
В) салпы якка салам кыстыру, теш кайрау, балавыз сыгу
Г) хәрәкәт башлану; кычкырып елау; кунакка килү; җәй үтү.

25. Авылдашларга сүзенең морфемаларга дөрес бүленешен күрсәтегез:

А) авыл-да-ш-лар-га
Б) авыл-даш-лар-га
Г) авыл-даш-ла-рга

Д) авыл-да-ш-ла-рга

26. Билгеләмәне дөрес итеп тәмамлагыз: Сүзләрне җыю, тәртипкә салу һәм сүзлекләр төзү...

А) лексикология дип атала
Б) лексикография дип атала
В) пиктограмма дип атала
Г) морфемика дип атала.

27. Түбәндәге мисалларда синоним сүзләр булган рәтне күрсәтегез:

А) көн, төн, иртә, кич
Б) карт аю, картаю, аз, әз
В) ирекле, бәйсез, азат
Г) бара-бара, тора-бара, алыш-биреш

28. Сорау алмашлыклары кайсы төркемдә бирелгән?

А) кемдер, нәрсәдер, никтер, нидер
Б) без, ул, алар, мин
В) үз, бөтен, һәр, барлык
Г) ни, ничек, нәрсә, нигә

29. Җөмләдә калын хәрефләр белән бирелгән фигыльләрнең төркемчәсен билгеләгез:

Көн туса да, кич җитсә дә, аның уенда Гөлйөзем генә иде. (А.Шамов)

А) хикәя фигыль
Б) сыйфат фигыль
В) боерык фигыль
Г) шарт фигыль.

30. Гомумиләштерүче сүз янында нинди тыныш билгесе куела?

Көзге урман, басу, кырлар (?) барысы да уйга чумганнар.

А) сызык
Б) ике нокта
В) өтер
Г) нокталы өтер

31. Җөмләдә тыныш билгеләре дөрес куелган очракны күрсәтегез.

Гаҗәбе шул булды (1) Фәхри (2) үзе белдермәсә дә (3) эчтән бик каушаган иде. (Г. Ибраһимов)

А) өтер, (2) өтер, (3) ике нокта
Б) ике нокта, (2) өтер, (3) сызык
В) өтер, (2) өтер, (3) өтер
Г) ике нокта, (2) өтер, (3) өтер.

32.Бу нинди җөмлә? *Дала буш, дала тын, үзе тип-тигез һәм очсыз-кырыйсыз. (Ә. Еники)*
А) күп иярченле катлаулы кушма җөмлә
Б) күп тезмәле катлаулы кушма җөмлә
В) катнаш кушма җөмлә
Г) иярченле кушма җөмлә.

33.Кайсы сүз аерым языла?
А) ак (кош)
Б) таш (бака)
В) Сабан (туй)
Г) җир (җиләге).

34.*Көньяк, һәрвакыт, өчпочмак* сүзләре сүз ясалышының кайсы төре буенча ясалган?
А) сүзгә кушымчалар өстәү юлы белән
Б) сүзләрне кушу юлы белән
В) сүзләрне кыскарту юлы белән
Г) сүзгә яңа мәгънә өстәлү юлы белән

35.Ноктаалар урынына тиешле бәйлекне куегыз. *Маһи белән Мәликә кабак ... бүтән сүз кузгатмадылар.*
А) белән
Б) турында
В) хәтле
Г) таба

ДЕМОВЕРСИЯ ЭКЗАМЕНАЦИОННОГО ВАРИАНТА

Чувашский язык:

1. Çемçе уçӑ сасӑсене палӑртӑр:
А) ~ ы, о, у, а;
Б) ~ а, ӑ, о, у;
В) е, ӗ, и, ӳ.
Г) ~ у, о, ӑ, а.
2. Панӑ сӑмахсенчен хӑшӗ çемçе сӑмах?
А) = кӗмӗл;
Б) ~ сӑмах;
В) ~ кукамай;
Г) ~ асанне.
3. *Вуларӑмӑр* сӑмахра пусӑм миçемӗш сыпӑк çине ӳкет?
А) ~ пӗрремӗш;
Б) иккӗмӗш;
В) ~виççӗмӗш.
Г) тӑваттӑмӗш.

4. *Кӳршӗ-аршӑ, путек-сурӑх, хур-кӑвакал*. Панӑ сӑмахсем мӗн пулаççӗ?
А) = мӑшӑр сӑмахсем;
Б) ~ икӗ хут калакан сӑмахсем;
В) ~хутлӑ сӑмахсем.
Г) антонимсем.
5. Пулӑвне кура *вырсарникун, кӑçатӑ, алкум* йышши сӑмахсене мӗнле калаççӗ?
А) ~мӑшӑр сӑмахсем;
Б) ~аффикспа пулӑннӑ сӑмахсем;
В) =хутлӑ сӑмахсем;
Г) кивелнӗ сӑмахсем.
6. Лексикӑра мӗн çинчен калаçаççӗ?
А) ~ предложенисемпе сӑмах майлашӑвӗсем çинчен;
Б) = чӗлхери мӗн пур сӑмах йышӗ çинчен;
В) ~ сӑмахсене тӗрӗс çырасси çинчен;
Г) сӑмахри сасӑсем çинчен.
7. Хӑш ретри сӑмахӑн антонимне тӗрӗс кӑтартман?
А) ~ хаяр - йӑваш;
Б) ~ хӑпар - ан;
В) ~ малта - кайра;
Г) = тус - тантӑш.
8. Профессионализм -
А) ~ пурте усӑ куракан сӑмахсем;
Б) = пӗр-пӗр профессире çеç усӑ куракан сӑмахсем;
В) ~ пӗр пуплев пайне кӗрекен хирӗçле пӗлтерӗшлӗ сӑмахсем;
Г) кивелнӗ сӑмахсем.

9. Синонимсем -
А) ~ пӗр пек çырӑнакан сӑмахсем;
Б) ~ пӗр пуплев пайӗнчи сӑмахсем;
В) = тӗрлӗрен илтӗнекен, анчах çывӑх е пӗр тан ӑнлава пӗлтерекен сӑмахсем;
Г) ~ хирӗçле пӗлтерӗшлӗ сӑмахсем.
10. Пайӑр ята кӑтартӑр.
А) ~ сывлӑм;
Б) ~ ӑшӑ;
В) = Шупашкар;
Г) ~ утать;
11. *Роман – роман*. Паллӑ тунӑ сӑмахсем пӗлтерӗш тӗлӗшӗнчен хӑш ушкӑна кӗреççӗ?
А) ~ синонимсем;
Б) ~ антонимсем;
В) = омонимсем;
Г) ~ кивелнӗ сӑмахсем.
12. Диалектизмсем -

А) = пĕр-пĕр вырăнти калаçу сăмахĕсем;
Б) ~ литература чĕлхинчи сăмахсем;
В) ~ пĕр-пĕр профессире усă куракан сăмахсем;
Г) ~ сасăсене вĕрентекен ăслăлăх.
13. Юлташ, хапха, карчăк. Панă сăмахсем хăш чĕлхерен кĕнĕ-ши?
А) ~ мари;
Б) = тутар;
В) ~ перс;
Г) вырăс.
14. Уйрăлми тачă çыхăннă сăмах çаврăнăшĕсене тĕпчекен ăслăх ячĕ:
А) ~лексикологи;
Б) ~диалектологи;
В) =фразеологи;
Г) ~этимологи.
15. Çак сăмахсенчен хăшĕ иккĕмĕшле паллă ячĕ пулать?
А) = тирпейлĕ;
Б) ~ шултра;
В) ~ симĕс;
Г) кăвак.
16. Хăш аффикссем япала ячĕ тăваççĕ?
А) ~ -сем;
Б) = -çă (-çĕ);
В) ~ -ран (-рен);
Г) ~ -ăм (-ĕм).
17. Камăн? Мĕнĕн? ыйтусем хăш падежăн?
А) = камăнлăх п.;
Б) = пирке п.;
В) ~ çуклăх п.;
Г) ~пĕрлелĕх п.
18. Паллă ячĕ мĕнле ыйтусенчен тăрать?
А) ~ кам, мĕн;
Б) =мĕнле, ăçти, хăçанхи;
В) ~ мĕн тăвать, мĕн тăвĕ.
Г) ~ камшăн, мĕншĕн.
19. Глаголăн ыйтăвĕсем:
А) ~ миçе? миçемĕш? хăш?
Б) ~ мĕнле? епле? мĕн тери?
20. Шут хисеп ячĕсем мĕнле формăсенче пулаççĕ?
А) тулли тата кĕске;
Б) тулли тата вăрăм;
В) кĕске тата шултра;
Г) кĕске тата пĕчĕк.
21. Кăтарту местоимение туп.
А) ку, çак, леш;
Б) такам, темĕн, тахăш;

В) эпĕ, эсĕ, вăл;
Г) хам, ху, хăй.
22. Пулас вăхăтри глагола тупăр.
А) чечекленет;
Б) савăнаççĕ;
В) юрлăпăр;
Г) утрĕ.
23. Причастиллĕ сăмах майлашăвне кăтартăр.
А) ăслă шухăш;
Б) каланă шухăш;
В) çĕнĕ шухăш;
Г) ăслă шухăш.
24. Çак мăшăр сăмахсенчен хăшĕ наречи пулать?
А) ~ уй-хир;
Б) = ĕлĕк-авал;
В) ~ ылтăн-кĕмĕл;
Г) ~ ача-пăча.
25. Сас-чĕве пĕлтерекен евĕрлев сăмахне тупăр.
А) = Çывăхра лĕх-лĕх кулни илтĕнсе кайрĕ.
Б) ~ Хĕр ача савăннипе вĕлтĕр-вĕлтĕр çаврăнса илчĕ.
В) ~ Хĕрсем йăкăш-якăш шуса ташлани пурне те килĕшрĕ.
Г) ~ Эпĕ васкаса киле таврăнатăп.
26. Танлаштару пĕлтерĕшлĕ хыççăмаха тупăр.
А) ~валли;
Б) =пек;
В) ~чухне;
Г) хыççăн.
27. Хăш предложенире междомети пур.
А) ~ Ман алăра чи илемлĕ чечексем.
Б) = Эх, епле хитре вĕсем!
В) ~ Ытла та илĕртӳллĕ-çке.
Г) ~ Кăмăллă пулччĕ-çке сана курма.
28. Хутсăр предложение кăтартăр.
А) ~ Симĕс курăк тухать – çутçанталăк ешерет.
Б) ~ Хĕвел анас умĕн эпир утта капана хывса пĕртертĕмĕр.
В) = Часах хĕл çывхарчĕ.
Г) Ача йĕрет, çавăнпа чун вырăнта мар.
29. Союзсăр хутлă предложение кăтартăр.
А) ~ Никам та ас тумасть вĕсене авал кам лартса хăварнине.
Б) ~Те сывлăм вăйлă ӳкнĕ, те çумăр çуса кайнă.
В) = Пĕрне йывăр килсен – теприн пулăшмалла.
Г) ~ Юррине питĕ лайăх юрларĕ.
30. Япала ятне ăнлантаракан кĕçĕн член -
А) ~ дополнени;
Б) = определени;

В) ~ обстоятельство;

Г) ~ приложени.

31. Хиствелӗ предложенисенче глаголӑн мӗнле формипе усӑ кураҫҫӗ?

А) ~ кӑтарту наклоненийӗн формипе;

Б) ~ ӗмӗт наклоненийӗн формипе;

В) =хушу наклоненийӗн формипе;

Г) ~ килӗшӳ наклоненийӗн формипе

Б) = Ҫуркуннехи юр;

В) ~ Ачасем пӗчӗк карапсем ярса савӑнаҫҫӗ;

Г) ~ Вӗсем ҫуркунне ҫитнине ӗненесшӗн мар.

32. Сыпӑнуллӑ хутлӑ предложение кӑтартӑр.

А) ~ Никам та ас тумасть вӗсене авал кам лартса хӑварнине.

Б) = Те сывлӑм вӑйлӑ ӳкнӗ, те ҫумӑр ҫуса кайнӑ.

В) ~ Хӗвел пӑхать, ҫумӑр ҫӑвать.

Г) ~ Шуркас ял хӗрринче пӳртларать.

33. Ҫак тӗслӗх мӗнле предложени? *Пӗр-ик тапхӑр ҫил вӗрсен, шӑп шӑпланчӗ сӗм вӑрман.*

А) сыпӑнуллӑ хутлӑ предложен ;

Б) пӑхӑнуллӑ хутлӑ предложени;

В) союзсӑр хутлӑ преложени;

Г) хутсӑр предложени.

34. Хаҫат-журнал, лекцисемпе докладсен, обществӑпа политика ыйтӑвӗсене ҫутатса паракан кӗнекесемпе статьясен чӗлхи. Хӑш стильшӗн характерлӑ?

А) публицистика стилӗ;

Б) официаллӑ ӗҫ стилӗ;

В) калаҫу стилӗ;

Г) илемлӗ стиль.

35. Вӑл пӗр-пӗр ӗҫ пулассине хыпарлать. Унта яланах хӑҫан, ӑҫта, мӗн пулассине кӑтартаҫҫӗ, кам ирттернине палӑртаҫҫӗ. Ҫак документӑн тӗсне кӑтпартӑр.

А) хушу;

Б) пӗлтерӳ;

В) ыйту;

Г) ҫирӗплетӳ.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

Башкирский язык:

1. Башҡорт әҙәбиәте. XX быуат башы. Беренсе китап. Поэзия. – Өфө: Башҡортостан китап нәшриәте, 1983. – 400 бит.
2. Башҡорт әҙәбиәте тарихы. 6 томда. – Өфө, 1990 – 2019.
3. Башкирский язык для учреждений начального и среднего профессионального образования.../ Усманова М., Султангулова З. – Уфа, 2008.
4. Башҡорт теле ҡағиҙәләр, тестар мәктәп уҡыусылары, уҡырга инеүселәр, уҡытыусылар өсөн ҡулланма / М. Ғ.Усманова, Ф. Ф.Абдуллина. – Өфө: ООО УМЦ "Эдвис", 2008:
5. Аҙнағолов Р.Ғ. Башҡорт теленең орфография һүҙлеге. – Өфө, 1998. – 368 бит.
6. Башҡорт теле грамсматикаһы. Т. I. Фонетика. Графика. Фонетика. Графика. Алфавит. Орфография. Орфоэпия. Морфемика. Морфонология. Һүҙьяһалыш/ яуаплы мөхәррире Г.Р.Абдуллина. – Өфө: Китап, 2018. – 340 бит.
7. Башҡорт теле грамматикаһы. Т. II. Морфология / яуаплы мөхәррире Х.В.Солтанбаева. – Өфө: Китап, 2018. – 309 бит.
8. Башҡорт теле грамматикаһы. Т. III. Синтаксис / яуаплы мөхәррирҙәре Ә.М.Аҙнабаев., Ф.Д. Тикеев. – Өфө: Китап, 2018. – 472 бит.

Чувашский язык:

Основная литература

1. Сергеев Л.П. Чувашский язык: учеб. издание / Л.П. Сергеев, Е.А. Андреева, В.И. Котлеев. – Чебоксары: Чуваш. кн. изд-во, 2012. – 430 с.
2. Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования. [Электронный ресурс] URL: http://standart.edu.ru/Catalog.aspx?Catalogld=2626
3. Яковлев П.Я. Чăваш фонетики: http://www.twirpx.com/file/1603112/

Дополнительная литература

1. Андреев В.В., Иванова А.М., Харитонова С.В. Современный чувашский язык. Практикум. – Чебоксары: Изд-во Чуваш. ун-та, 2004. – 124 с.
2. Андреев И.А. Чăваш пунктуацийĕ: Тӳрлетсе çĕнетнĕ кăларăм. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 2004. – 175 с.
3. Андреев И.А. Чувашский язык. Практический курс. – Чебоксары: Чуваш. кн.изд-во, 2011. – 302 с.
4. Андреев И.А., Виноградов Ю.М. Чăваш орфографийĕпе пунктуацийĕ: Вĕренӳ пособийĕ. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 1993.
5. Андреев И.А., Сергеев Л.П., Петров Н.П. Чăваш чĕлхи. Синтаксис. VII-VIII классем валли. – Шупашкар: Чăв. кĕн. изд-ви, 2000. – 287 с.
6. Андреев И.А. Чăваш чĕлхи. 6-мĕш класс валли / И.А. Андреев, Р.И. Гурьева, Н.А. Краснова, Е.А. Мулюкова. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 2015. – 255 с.
7. Васильева Е.Ф. Словарь синонимов чувашского языка. – Чебоксары:

Чуваш. кн. изд-во, 2014. – 207 с.

8. Васильева Е.Ф. Хальхи чăваш чĕлхи. Лексикологи. Практикум. – Шупашкар: Чăв.ун-чĕн изд-ви, 1994. – 88 с.

9. Виноградов Ю.М. Хăнăхтару пуххи. 8-9 классем валли. – Шупашкар: Чăваш Республикин вĕренӳ институчĕн изд-ви, 2008. – 163 с.

10. Димитриев В.И., Егорова В.А. Чăваш чĕлхи: VI-VII классем валли. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 2000. – 301 с.

11. Виноградов Ю.М. Чăваш чĕлхи. 10-11-мĕш классем: вĕренӳ кĕнеки / Ю.М. Виноградов. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 2023. – 272 с. (Родной (чувашский) язык. 10–11 классы).

12. Виноградов Ю.М. Чăваш чĕлхи. 8-мĕш классем валли / Ю.М. Виноградов, А.С. Егорова. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 2018. – 223 с. (Родной (чувашский) язык. 10–11 классы).

13. Дмитриева Э.Ф. Диктант тексчĕсен пуххи. V-IX классем валли. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 1994. – 175 с.

14. Егорова Л.В. Ачасен пуплевне аталантармалли хăнăхтарусем. – Шупашкар, 2012. – 119 с.

15. Иванова А.М. Современный чувашский язык. Грамматический разбор. – Чебоксары, 2008. – 136 с.

16. Иванова А.М. Современный чувашский язык. Фонетика. Фонология. Графика и орфография. – Чебоксары, 2010. – 84 с.

17. Иванова А.М. Современный чувашский язык. Синтаксис. Сложное предлоџениеĕ – Чебоксары, 2009. – 84 с.

18. Майков Е.А., Михайлова З.Л., Кузьмина Г.В. Чăваш чĕлхи. V-IX классенче вĕренекенсен пĕлĕвне тĕрĕслемелли тест пуххи. – Шупашкар, 1999. – 37 с.

19. Михайлова З.П., Михайлов В.М. Сочиненисем. – Шупашкар, 2000. – 96 с.

20. Сергеев В.И. Хальхи чăваш чĕлхи, Лексика тата лексикологи. Семантика тата семасиологи. – Шупашкар, 2010. – 56 с.

21. Сергеев Л.П., Чернов М.Ф. Чăваш чĕлхи. Фонетикăпа орфографи, Методика кăтартăвĕсем. – Шупашкар, Чăваш ун-чĕ, 2009. – 28 с.

22. Сергеев Л.П. Хальхи чăваш чĕлхи. Морфологи, Вĕренӳ кĕнеки. – Шупашкар: Чăваш ун-чĕ, 2008. – 176 с.

23. Сергеев Л.П. Чăваш чĕлхи, справочник. – Шупашкар: Руссика, 2004. – 88 с.

24. Сергеев Л.П. Чăваш сăмахĕ: VII-IX классенче чăваш чĕлхине анлă вĕренмелли кĕнеке. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 1994. – 158 с.

25. Сергеев Л.П. Грамматика вăййисем: 5-9 классем валли. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 2008. – 110 с.

26. Сергеев Л.П. Чăваш чĕлхи. Хăнăхтарусем. Вĕреннине тĕрĕслемелли ыйтусемпе ĕçсем. Литература. Методика кăтартăвĕсем. – Шупашкар, 2013. – 53 с.

27. Современный чувашский литературный язык. Синтаксис. Пунктуация, метод. указания / А.С. Егорова, Э.П. Казакова. – Чебоксары:

Чув.ун-т, 2008. –32 с.

28. Чăваш чĕлхи. Тĕслĕх программа: чăваш шкулĕн 5-9-мĕш классĕсем валли / И.А. Андреев, Г.Н. Семенова, Ю.М. Виноградов. – Шупашкар: Чăваш Республикин вĕренӳ инст-чĕн изд-во центрĕ, 2013. – 63 с.

29. Хальхи чăваш чĕлхи программи. Хатĕрленӳ уйрăмĕнче вĕренекенсем валли / Хатĕрл. Андреев В.В. – Шупашкар, Чăваш ун-чĕ, 2009. – 16 с.

30. Хальхи чăваш чĕлхи. Синтаксис. Практика занятийĕсен ĕçĕсемпе методика кăтартăвĕсем / Хатĕрл. Виноградов Ю.М. – Шупашкар, 2010. – 39 с.

31. Чăваш орфографийĕпе пунктуацийĕ. Вĕренӳ пособийĕ – Шупашкар, 2011. – 96 с.

32. Чĕлхе терминĕсен ăнлантаруллă словарĕ / Хатĕрл. Сергеев Л.П., Данилова М.Г. – Шупашкар, 2009. – 41 с.

33. Чăваш чĕлхи программи. Чăваш шкулĕнчи V-IX классем валли / Хатĕрл. Андреев И.А. – Шупашкар, 2010. – 46 с.

34. Чăваш чĕлхи: аслă шкулсенчи чăваш уйрăмĕсемпе факультечĕсене вĕренме кĕрекенсем валли хатĕрленĕ чăваш чĕлхипе меслет кăтартăвĕсен программи программи / Хатĕрл. Л.В. Власова.. – Çтерлĕ, 2008. – 56 с.

35. Чăваш чĕлхи. Энциклопеди словарĕ. – Шупашкар: Чăваш кĕн. изд-ви, 2004. – 223 с.

Дисциплинăна алла илмелли информаципе телекоммуникаци сечĕ «Интернет» ресурсăн пуххи (малалла «Интернет» сеть)

1. Андреев И.А. Чувашский язык. Практический курс: http://www.twirpx.com/file/1681715/

2. Дегтярев Г.А. Изучаем чувашский язык: http://www.twirpx.com/file/1327289/

3. Образовательные ресурсы Интернета [http://www.alleng.ru].

4. Чувашское книжное издательство: http://www.chuvbook.ru/index.php/katalog

5. Чувашский народный сайт http://chuvash.org/

6. Чувашская энциклопедия http://cv.wikipedia.org

7. Электронные словари http://samahsar.chuvash.org/

Татарский язык:

1. Абдуллина Р.С. Хәзерге татар теленең орфографиясе һәм орфоэпиясе. – Казан: Мәгариф, 2009. – 239 б.

2. Галимов И.Р. Мавыктыргыч лексикология: Татар урта гомуми белем мәктәпләре, педагогия колледжлары һәм училищелары өчен уку ярдәмлеге. – Казан: Мәгариф, 2001. – 135 б.

3. Гыйззәтуллин И.С., Баһрамшина Т.Г., Фәттахова Л.Н. Татар теле: Башкортстан Республикасы гомуми белем бирү оешмаларының 8 нче сыйныфы өчен уку кулланмасы / И.С.Гыйззәтуллин, Т.Г.Баһрамшина, Л.Н.Фәттахова. – Уфа: Китап, 2019.

4. Максимов Н.В. Татар теленнән кулланма (фонетика). Беренче китап. – Казан: Казан дәүләт техник университеты, 2002. – 75 б.
5. Максимов Н.В. Татар теленнән тестлар. – Казан: Мәгариф, 2002. – 159 б.
6. Миңнеәхмәтов Р.Г., Миңнеәхмәтова Т.Ф. Татар теле: Башкортстан Республикасы гомуми белем бирү оешмаларының 6 нчы сыйныфы өчен уку кулланмасы / Р.Г.Миңнеәхмәтов, Т.Ф.Миңнеәхмәтова. – Уфа: Китап, 2019.
7. Насипов И.С., Ваһапова Н.Х., Ахунов И.Г. Татар теле: Башкортстан Республикасы гомуми белем бирү оешмаларының 9 нчы сыйныфы өчен уку кулланмасы / И.С.Насипов, Н.Х.Ваһапов, И.Г.Ахунова. – Уфа: Китап, 2019.
8. Сагдиева Р.К., Кадирова Э.Х. Татарский язык (Татар теле) для общеобразовательных организаций основного общего образования с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык как родной). – Казан: «Мәгариф – Вакыт» нәшр, 2015. – 143 б.
9. Сәгъдиева Р.К. Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен татар теленнән программа (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). Р.К. Сәгъдиева, Р.М. Гарәпшина, Г.И. Хәйруллина. – Казан: "Мәгариф – Вакыт" нәшр., 2015. – 35 б.
10. Сәгъдиева Р.К. Татар теле: рус телендә урта гомуми белем бирү оешмалары өчен уку әсбабы (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 10 нчы с-ф. / Р.К. Сәгъдиева. – Казан: "Мәгариф- Вакыт" нәшр., 2017. – 167 б.
11. Сәгъдиева Р.К. Татар теле: рус телендә урта гомуми белем бирү оешмалары өчен уку әсбабы (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 11 нче с-ф. / Р.К. Сәгъдиева. – Казан: "Мәгариф- Вакыт" нәшр., 2017. – 159 б.
12. Сәлимов Х.Х. Тел гыйлеме терминнары сүзлеге. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2005. – 143 б.
13. Татар телендә тыныш билгеләре. – Казан: Мәгариф, 2009. – 48 б.
14. Татар теленнән кагыйдәләр җыентыгы / Төз. автор Гыймадиева Р.В. – Казан: Нәшрият йорты, 2005. – 48 б.
15. Тел – белемнең ачкычы. Татар теле һәм сөйләм үстерү дәресләре: Урта махсус уку йортлары өчен д-лек / Н.Г. Гәрәева, Н.В. Максимов, Ә.Ә. Зыятдинова. – Казан: Мәгариф, 2005.– 143 б.
16. Харисов Ф.Ф., Харисова Ч.М. Татар теленнән күнегүләр һәм тестлар. – Казан: Яңалиф, 2006. – 184 б.
17. Харисова Ч.М. Татар теле. Морфология. – Казан: Мәгариф, 2010. – 128 б.
18. Харисова Ч.М. Татар теле: морфемика, сүз ясалышы, морфология. Уку-укыту кулланмасы. / Харисова Ч.М. – Казан: "Мәгариф – вакыт", 2018. – 231 б.
19. Харисова Ч.М. Татарский язык: справочник. – Казань: Магариф, 2009. – 199 с.
20. Харисова Ч.М., Харисов Ф.Ф. Татар теле: олимпиадага әзерләнү. 10 нчы сыйныф (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). – Казан: «Мәгариф–Вакыт» нәшр, 2016. – 87 б.

21. Харисова Ч.М., Харисов Ф.Ф. Татар теле: олимпиадага әзерләнү. 11 нчы сыйныф (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). – Казан: «Мәгариф–Вакыт» нәшр, 2016. – 104б.

22. Харисова Ч.М., Харисов Ф.Ф. Татар теле: олимпиадага әзерләнү. 9 нчы сыйныф (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). — Казан: «Мәгариф–Вакыт» нәшр, 2016. – 120 б.

23. Харисова Ч.М. Татар теле. Теория, күнегүләр, тестлар: Абитуриентлар һәм студентлар өчен ярдәмлек. – Казан: Мәгариф, 2006. – 207 б.

24. Хәбибов Л.Г., Алчина Н.М. Татар теле: Башкортстан Республикасы гомуми белем бирү оешмаларының 7 нче сыйныфы өчен уку кулланмасы / Л.Г.Хәбибов, Н.М.Алчина. – Уфа: Китап, 2019.

25. Хәбибов Л.Г., Гафурова Ф.А., Рәхимов Ф.Ф. Татар теле: Башкортстан Республикасы гомуми белем бирү оешмаларының 5 нче сыйныфы өчен уку кулланмасы / Л.Г.Хәбибов, Ф.А.Гафурова, Ф.Ф.Рәхимов. – Уфа: Китап, 2019.

26. Хәсәншина. Татар теле. 9 нчы сыйныф (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). – Казан: Татар. Кит. нәшр, 2013. – 187 б.

27. Шәмсетдинова Р.Р. Татар теле: Күнегүләр. Анализ үрнәкләре. Тестлар. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2007. – 192 б.

Интернет ресурслар

https://tatkniga.ru/
http://www.antat.ru/ru/tatzet/
http://www.tatknigafund.ru/
http://kitap.net.ru/
http://shigriyat.ru/
http://adiplar.narod.ru/
http://www.peoples.org.ru/tatar.html
http://tt.wikipedia.org/wiki/Татар_теле
http://www.tugan-tel.com/
http://tatardeti.blogspot.ru/p/blog-page_6123.html
http://www.webkitap.ru/
http://anatele.ef.com/partner/anat/default.aspx
http://tatar.com.ru/